

Sõjaväed spordiväljal

Eesti võistkond: (vasakult) naiskodukaitsjad Kirit Rebane, Laura Joonas, Annika Rihma; kapten Henn Antson; kapralid Sander Vaher, Timo Sild, Lauri Sild ja kaitseliitlane Kristo Heinmann

Foto: Austria sõjavägi Henn Antsoni kaameraga

CISM

47. MM-võistlused toimusid Austrias Güssingis

hakkas ka Rootsi kuningriigi sõjavägi orienteerumisvõistlusi korraldama ja tegi orienteerumise sõjaväelise väljõppe osaks. Tasahilju levis spordiala ülejäänud Euroopa riikide armeedesse, Skandinaavia maades ka juba tsiviilellu.

Seetõttu on ootuspärane, et orienteerumine kuulub nende spordialade hulka, mille võistlusi korraldatakse Ülemaailmse Sõjaväesporti Nõukogu (CISM – Conseil International du Sport Militaire) egiidi all. Mõte tuua sõjaväed kokku spordi-, mitte sõjaväljal, arendamiseks riikidevahelist koostööd ja sõprust, on pärit 1919. aastast, mil toimusid esimesed liitlastevahelised mängud. Paraku mõeldud võistlus sporditandril toona traditsiooniks ei saanud. Teised liitlastevahelised mängud toimusid alles pärast II maailmasõda 1946. aastal. CISM loodi kaks aastat hiljem ja sellel on täna 134 liikmesriiki. Peale iga-aastaste meistrivõistluste korraldab CISM alates 1995. aastast ka sõjaväelaste maailmamänge. Orienteerumisest sõjaväelaste maailmamängudel Rio de Janeiro kirjutab Orienteeruja 2011. aasta septembrikuu väljaandes.

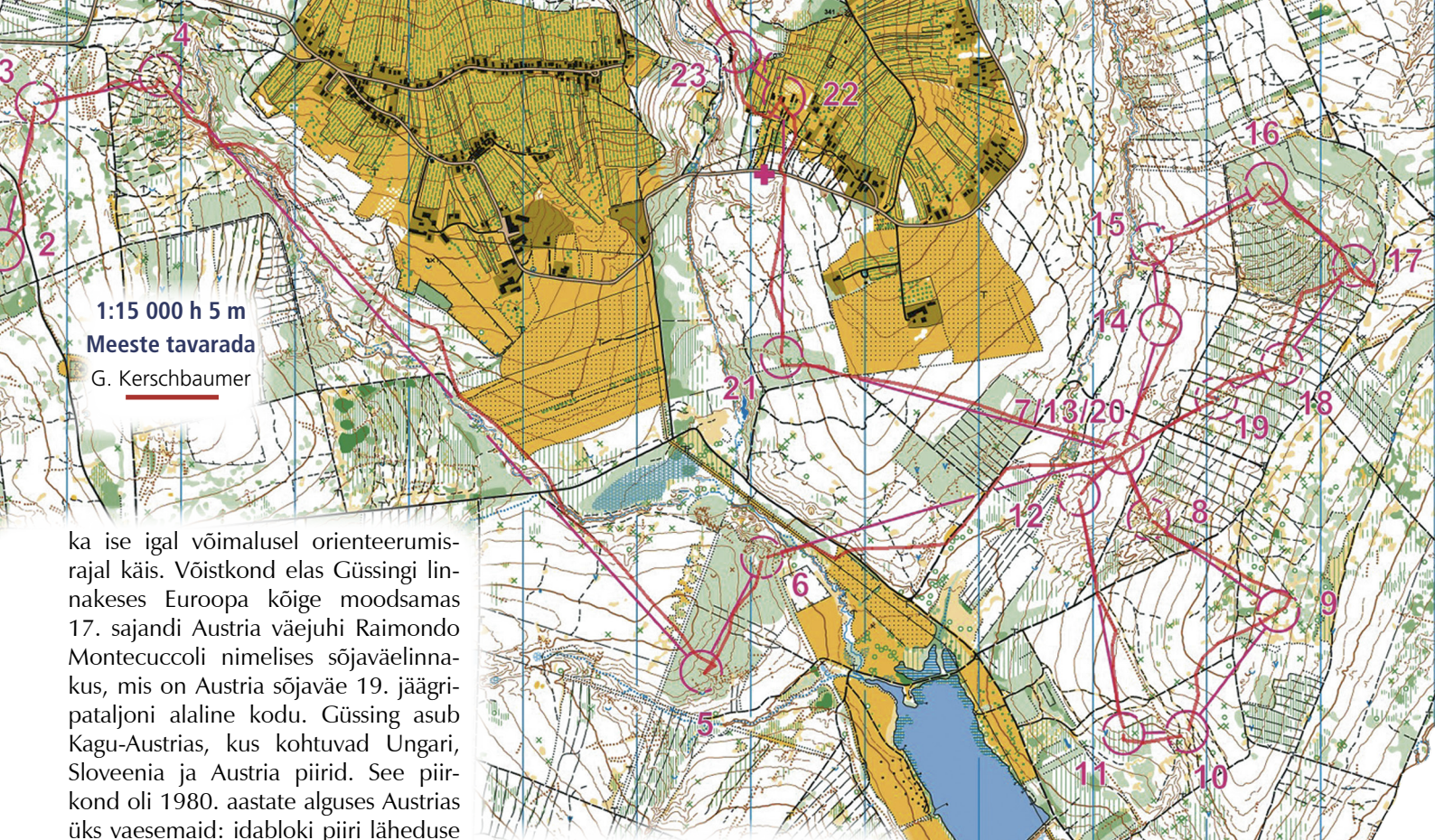
Sõjaväelaste MM-võistlusi orienteerumises on korraldatud alates 1965. aastast. Tänavu toimusid need Austrias Güssingis 47. korda. Eestit esindasid naiskodukaitsjad **Annika Rihma, Laura Joonas** ja **Kirti Rebane**, kaitseliitlane **Kristo Heinmann** ja Eesti Kaitseväe spordirühma kuuluvad kapralid **Lauri Sild, Timo Sild** ja **Sander Vaher**. Võistkonda esindas Staabi- ja sidepataljoni kehakultuuri ja spordi arenduskeskuse ülem kapten **Henn Antson**, kes

CISMi spordialadest on orienteerumine hetkel üldse kõige aktiivsema liikmeskonnaga ja meistrivõistlustel osalejaid on rohkesti: tänavu 30 riigist kokku 190 meest ja 85 naist. Peetakse regionaalseid meistrivõistlusi ja orienteerumisaagreid, MMi korraldajamaad on ette ära otsustatud 2018. aastani.

TIMO SILD

Orienteerumine on sünnipäralt militaarspordiala. Kui Euroopat tugevasti mõjutanud Napoleoni sõjad (1793–1814) lõppesid, oli Napoleon Bonaparte'i toetanud Taani kuningas Frederik VI sunnitud Kieli rahulepinguga loovutama Norra kuningriigi Bonaparte'i vastasele, Rootsi kuningale Karl XIII-le. Karl XIII liitis Rootsi ja Norra kuningriigid ning lõi nõnda Rootsi-Norra personaaluniooni, mis püsis kuni 1905. aastani. Norra kuningriigis jäid püsima oma põhiseadus, parlament ja valitsus, kuid igasugune välispoliitika käis läbi Rootsi-Norra kuninga, mis osutus suureks lahkkelide allikaks. Norra iseseisvat välispoliitikat üritasid rootslased 1885. aastal mitteametlikult lausa sõja ähvardusel takistada, kasvatades seeläbi vaid norralaste isamaalust ja soovi tugevdada oma sõjaväge. Saatuse

tahtel oli eurooplastel just 19. sajandi lõpuks taas tekkinud huvi spordi vastu, mida kõige selgemini peegeldavad esimesed kaasaegsed olümpiamängud Ateenas 1896. aastal. Võistlusspordi vajalikule tasemele oli arenenud ka orienteerumisvarustus (kaardid, kompassid). Norra kuningriigi spordi keskkomitee kasutas kujunenud olukorda ning 1894. aastal Norra valitsuse käest raha taotledes märkis, et soovib eriti arendada spordialasid, millest tõuseb kasu sõjaväele. Ka Norra armee juhtkond mõistis, et orienteerumine on nii sõjaväelis-rakenduslik spordiala kui ka rahvast ühendav ning üldist tervist arendav tegevus ja seda tasub toetada. Nõnda korraldasidki erinevad Norra pataljonid juba 1898. aastal mitme peale kokku lausa 12 orienteerumisüritust. Norra sõjaväega paralleelselt

1:15 000 h 5 m
Meeste tavarada
G. Kerschbaumer

ka ise igal võimalusel orienteerumisarjal käis. Võistkond elas Güssingi linnakeses Euroopa kõige moodsamas 17. sajandi Austria väejuhi Raimondo Montecuccoli nimelises sõjaväelinnakus, mis on Austria sõjaväe 19. jääripataljoni alaline kodu. Güssing asub Kagu-Austrias, kus kohtuvad Ungari, Sloveenia ja Austria piirid. See piirkond oli 1980. aastate alguses Austrias üks vaesemaid: idabloki piiri läheduse tõttu ei arendatud seal tööstust, puudus suuremahuline kaubandus, töökohti leidis vähe ja mehhaaniline iive oli selgelt negatiivne. Raskustes linna juhtkond leidis, et midagi tuleb ette võtta linna energiatarbimisega: igal aastal voolas sisseostetud kütuse tõttu linnast välja 6 miljonit eurot. Güssingist pärit noorte inseneride innustusel võeti kasutusele taastuvad energiaallikad ning hakati tegelema taastuenergia uurimise ja arendamisega. Güssingist saigi esimene omavalitsus Euroopas, kes suutis oma energiavajaduse täielikult katta taastuvate energiaallikate abil. Praegu on Güssing majanduslikult väga edukas omavalitsus, kus tooni annavad taastuenergiafirmad, ettevõtted, mis vajavad palju ja stabiilse hinnaga energiat ning ökoturism. Güssinglaste energiasäästlikkust võis märgata ka kasarmus, kus näiteks tuled süttisid ja kustusid automaatselt ning segistid takistasid sooja vee tarbetut kasutamist.

Võistlused toimusid lühirajal, tavarajal, teates ja võistkondlikus arvestuses, kus kolme parima jooksja ajad individuaaldistantsidel kokku liidetakse. Kasutusel olid Eisenberg-Badersdorf-Kohfidisch maastiku erinevad osad. Maastik nõudis väga kiireid jalgu, kuna oli tiheda teedevõrgu ja väga hea nähtavusega ning Austria kohta üsna tasane. Näiteks meeste klassis kõik kuldmedalid võitnud Matthias Kyburzi tempo lühirajal oli 4.24/km. Tiheda

reljeefiga piirkondi oli maastikul vähe ja needki osutused tehniliselt lihtsateks, kuna enamasti märkasid võistlejad punktühikust varem kui punktiobjekti. Jooksukiirust ei takistanud oluliselt ka roheline mets. Ainuke, millest pidi kindlasti eemale hoidma, oli roheline püstviirutus. Jooksjate õnneks oli rajameister planeerinud rajad nõnda, et kõige koledamaid roheline püstviirutusega alasid välditi niikuinii. Meeste arvestuses näitasid oma ülemvõimu šveitslased (lühirajal esimese 7 hulgas 4 meest, tavarajal esimese 6 seas 5 meest ja teatevõistluse võit), naiste klassis konkureerisid medalite eest traditsiooniliselt Eesti, Venemaa ja Leedu. Eesti koondise parimad tulemused olid esikoht naiskondade teatevõistluses, kolmas koht meeste teates ja Annika Rihma teine koht tavarajal.

2015. aasta sõjaväelaste orienteerumise MM-võistlused toimuvad sõjaväelaste maailmamängude raames Mungyöngis Lõuna-Koreas.

foto: Henn Antson

Laura, Annika ja Kirti finišeerimas kullale teatevõistluses. Meeskond Lauri, Sander ja Timo pärjati tihedas konkurentsis pronksmedalitega

TULEMUSED

Meeste lühirada 6,3 km 27 KP

1. Matthias Kyburz SUI	27.19
2. Gernot Kerschbaumer AUT	27.59
3. Fabian Hertner SUI	28.14
6. Timo Sild EST	28.37
14. Lauri Sild EST	29.15
20. Sander Väher EST	29.52
29. Kristo Heinmann EST	31.18
171. Henn Antson EST	1:09.08

Naiste tavarada 8,5 km 19 KP

1. Natalia Efinova RUS	50.06
2. Annika Rihma EST	51.08
3. Julia Novikova RUS	52.28
16. Laura Joonas	1:02.07
17. Kirti Rebane	1:02.15

Teatevõistlus

Mehed	Naised
1. SUI 1:24.19	1. EST 1:11.46
2. RUS 1:26.59	2. RUS 1:13.36
3. EST 1:27.06	3. LTU 1:17.12

Tulemused: www.cism-austria.at/

Gion Schnyder

INTERVJUU

Gion Schnyder on Šveitsi orienteeruja, kelle elukoht on Graubündeni kantonis, kus toimuvad sel aastal suusaorienteerumise Euroopa meistrivõistlused. Novembri alguses Eestis veedetud kahe nädala jooksul rääkis ta oma mõtetest orienteerumise teemadel.

DAISY KUDRE

fotod: erakogu

Kuidas sa orienteerumise ja suusaorienteerumise juurde sattusid?

Orienteerumise juurde tõi mind pere. Juba noorest east oli orienteerumine mu peamine nädalavahetuste sisustaja. Nii see algas. Alates 6ndast eluaastast, mil ma esimest korda üksinda orienteerusin, loon ma kaardi ja kompassi abiga endale teed läbi metsade üle kogu maailma.

Orienteerumine pole mulle kogu aeg meeldinud ja tihti on mul olnud soov mõne teise spordialaga tegeleda. Noorena meeldis mulle jalgpall, ujumine, saalihoki, kergejõustik. Näiteks vanuses 8–12 veetsin ma suvevaheajal kõik päevad staadionil koos sõbraga olümpiamänge mängides.

Noorte- ja juuniorieas oli mu põhialaks orienteerumisjooks. Käisin noorte EMil ja võitsin Šveitsi meistrivõistlustelt 21 medalit. Kaks korda kuulusin juunioride MMi koondisse, aga kummalgi korral ei saanud vigastuse tõttu startida.

Orienteerumisjooksu kõrval olen noorest peale tegelenud ka suusaorienteerumisega, aga mitte väga tõsiselt. Talviti käisin perega alati suusatamas, nii et arvasin – miks mitte ka suusa-õ võistlustel osaleda. Minu põhialaks sai see 2009. aastal pärast kaljuronimisel juhtunud õnnetust. Kaheksa meetri kõrguselt alla

kukkudes vigastasin jalga nii, et jooksutreeninguid endises mahus jätkata polnud võimalik. Jalg pole tänaseni paranenud, aga lubab mul aastast mõned õ-jooksu stardid teha.

Orienteerumise juures ei meeldi mulle spordi muutmine järk-järgult äri tegemiseks. Võistlusi korraldatakse lähtuvalt eesmärgist, et need oleks huvitavad televisioonile ja pealtvaatajatele, kuid minu arust peaks lähtuma sellest, et võistlus oleks osalejatele võimalikult põnev.

Kuidas sa võrdleksid orienteerumisjooksu ja suusaorienteerumist. Mis sulle kummagi ala juures meeldib?

Mulle meeldib orienteerumisjooksu tehniline ja suusaorienteerumise

28-aastane Gion on üles kasvanud Zürichis, kuid pärast gümnaasiumi lõpetamist ja puuseparariduse omandamist kolis väiksesse 150 elanikuga mägikülasse Siat, kus tegeleb traditsiooniliste puidust majade konstrueerimise ja ehitamisega. Gioni põhiala on suusaorienteerumine, tema parim tulemus on eelmisel hooajal saavutatud 6. koht Euroopa MV tavarajal. Lisaks sellele tegeleb ta ka noorte orienteerujate nõustamisega. Šveitsis esindab ta klubi OLG Zürich.

Euroopa MV Tjumenis 2014. aastal - 6. koht tavarajal

füüsiline pool. Orienteerumisjooksu ja suusaorienteerumise tehniline osa on minu arust väga erinev, sest kasutada tuleb täiesti erinevat mõtlemisviisi. Kaardilugemine tuleb mul palju kergemini ja sujuvamalt välja joostes. Ma tunnen, et talvel võisteldes pean ma käituma lausa vastupidi oma oskustele. Teed on ette antud, ma pean valima faktide vahel ja kasutama käitumismustrit planeerin-tegutsen. Orienteerumisjooksus jääb planeerimise ja tegutsemise vahele ka palju spontaanset ja mängulist kohandumist. Mulle meeldib nähtamatust nähtav teha ja olla rohkem loominguiline.

Samas meeldib mulle väga suusatada ning ma eelistan suusatreeninguid jooksmisele. Mulle meeldib suusaorienteerumise juures kiirus, koordinaatsiooni vajalikkus ja see, et alati peab kogu keha tööd tegema. Kuna ma olen suusaorienteerumist teinud tõsisemalt alles 2009. aastast, siis tunnen, et olen sel alal alles juuniorieas, aga mu eesmärk on pidevalt areneda.

Mis on sinu jaoks orienteerumise võlud ja valud?

Orienteerumise suurim võlu on see, et kaardilugemine annab võimaluse olla loominguiline. Pole ette antud, kuhu peab jooksuma, vaid see on iseenda otsustada, milline teevalik teha ja kuidas oma jalajälgi metsa seada. See on täiesti individuaalne ja mitte keegi ei jookse sama rada mööda.

Orienteerumise juures ei meeldi mulle spordi muutmine järk-järgult äri tegemiseks. Võistlusi korraldatakse lähtuvalt eesmärgist, et need oleks huvitavad televisioonile ja pealtvaatajatele, kuid minu arust peaks lähtuma sellest, et võistlus oleks osalejatele võimalikult põnev. Ma ei saa aru, miks püütakse orienteerumist võimalikult professionaalseks muuta. Mida professionaalsem on sport, seda keerulisemaks muutub see nii korraldajatele kui osavõtjatele. Ebavõrdsus riikide vahel suureneb veelgi: need, kellel on võimalus uuendusi järgida, saavad paremaks; neil, kel pole võimalusi, satuvad

veel halvemasse seisu. Me peaksime hoidma oma spordi hinge ja seda mitte äriks muutma.

Sama on ka suusaorienteerumisega. Minu arust standardiseeritakse seda liiga palju. Näiteks: tavarada on üldjuhul ühisstardist, 3 ringiga ja rada kulgeb mitu korda läbi võistluskeskuse. Sprindis on lühikesed etapid ja väga vähe teevalikuid. Miks ei võiks olla distantsid vähem standardiseeritud ja pakkuda võistlejatele rohkem erinevaid ülesandeid, näiteks korraldada sprint, kus on väga vähe KPsid, aga väga keerukad teevalikuid. Lõppude lõpuks on ju ülesanne, mis võistlejatele antakse, kõigile sama.

Saabuval talvel toimuvad Šveitsis suusaorienteerumise Euroopa meistrivõistlused. Kuidas lähened kodumaal toimuvatele võistlustele?

See on natuke hirmutav. Ma tean, et kõige tähtsam on mentaalne valmisolek. Hooaja tähtsaima võistluse starti minnes ei peaks tundma end kuidagi eriliselt, sest tegu on ikka sama ülesandega mis varem: mulle antakse kaart ja seda kasutades läbin raja.

Koduriigis toimuvate võistluste puhul on tegu maastikutüübiga, mida ma kõige paremini tunnen, kus ma olen kõige rohkem treeninud ja kus olen kõige rohkem valmis võistlema. Tean, et pean tegema lihtsalt seda, mida alati, aga selle

lihtsus tekitab peegeleefekti. Kõige kergem ülesanne muutub kõige keerulisemaks üldse.

Teiste ootustest ja arvamustest ei tohi end mõjutada lasta. Koduriigis on pealtvaatajatel ja kaasajelajatel suurem mõju kui kusagil mujal. Tundub, et kõik teavad minu kohta paremini kui ma ise. Kuidas sellega toime tulla? Pean jääma endaks, pidama meeles, mida suudan, mida tahan ja siis seda tegema. Olema kindel oma mõtetes ja ületama lihtsuses peituvat keerukust.

Kõige raskemad hetked on lõpuks kõige ilusamad momendid mu ellu viidud unistustest. Iga horisondi taga, kuhu ma jõuda tahan, on veel üks. See pole kunagi kõik.

Milline on sinu häälestus enne võistlusi ja võistluste ajal?

Ma olen võistluseks valmis siis, kui tunnen, et ei jõua ära oodata, millal ma juba kaardi saan. Kui ma olen palju treeninud, piisavalt võistelnud ning tunnen, et tahan teha kõik treenitu ja õpitu teoks. Kui minus valitseb tunne, et ma tahan kaardi saada nüüd ja kohe, et minna ja anda oma parim.

Võistlusel antud ülesanne on lihtne. Tuleb leida kõige efektiivsem tee ja see kõige efektiivsemalt läbida. Kõik vajalik on kaardil ette antud. Tuleb olla kindel selles, mida otsustan, ja kindel selles, mida näen. Õigeid valikuid ei tea keegi ja selles peitubki asja võlu. Võib-olla ei olegi üht universaalset õiget ja valet. Võistluseelse ettevalmistuse käigus mõtlen välja, millist tüüpi valikuid pean tegema, aga kõigeks ei saa ennast ette valmistada, iga ülesanne on unikaalne ja alati peab jääma mingi paindlikkus. Aega saab võita seda mitte kuskil kaotades.

Lisaks sportimisele tegeled sa ka noorte orienteerujate abistamisega. Sa oled Sina Tommeri, juunioride MMi lühiraja maailmameistri personaaltreener. Mis oli su peamine nõuanne Sinale enne MMile minekut?

Ma püüdsin Sinale enne juunioride MMi teadvustada, et ta ei saa joosta kiiremini kui teised, aga ta on suuteline tegema täielikult veatu jooksu. Kuna ta polnud kunagi varem Šveitsi rahvuslikku koondisse kuulunud ja oli varem võitnud vaid ühe medali Šveitsi meistrivõistlustelt, siis ei oodanud mitte keegi temalt tiptulemust. Mina ootasin seda, et ta läheks võimalikult vähe vigu tegema. Mõistus on see, mis peab reguleerima jooksukiirust ja tagama sujuva jooksu. Ta teadis, et ma usun temasse, ja mu peamine eesmärk oli teda endasse uskuma panna.

Sa oled oma elu jooksul teinud kaks pikka rattareisi. Räägi nendest lähemalt. Kuidas sul tuli mõte nende reisele minna ja mida need sulle tähendavad?

Rattareis 2009. aastal – Kirovskist Murmanski soites

Minu esimene pikem reis toimus 2007. aastal, kui ma sõitsin rattaga Šveitsist Rootsi ja tagasi, et seal O-Ringenil võistelda. Idee tekkis mõttest, kuidas end ise finantseerida ja kuidas reisida tasuta või võimalikult odavalt. Mulle meeldib lihtne elu ja mulle meeldib avastada, mida inimene teha suudab.

Teine reis toimus 2009. aastal, natuke aega pärast ronimisel juhtunud õnnetust. Tahtsin avastada minu jaoks tundmatut osa Euroopast, nii et võtsin ette 5-kuulise rattareisi Šveitsist läbi 13 riigi Venemaale, sealt Põhja-Norra, Rootsi ja Beneluxi kaudu tagasi Šveitsi. Mul polnud pea üldse raha ja kogu aeg hirmutas mind teadmine, et kui rattaga midagi juhtub, siis võib olla kõik läbi.

Need väljakutsed on olnud unistused, mis hakkasid elama. Neid ellu viies sain ühel hetkel aru, et tegu pole enam värviliste ja ilusate unenägudega, vaid et mind ootavad ees tõelised probleemid, millega ma pean hakkama saama. Ühel hetkel võivad probleemid tunduda lahendamatud, aga just need kõige suuremad raskused moodustavadki erinevuse lihtsalt unistuse ja ellu viidud unistuse vahel. Kõige raskemad hetked on lõpuks kõige ilusamad momendid mu ellu viidud unistustest.

Ma jõudsin järeldusele, et iga horisondi taga, kuhu ma jõuda tahan, on veel üks. See pole kunagi kõik. Ma liigun küll edasi, kuid olen alati jälle alguses.

Šveits on üliedukas orienteerumisriik, kust on pärit palju maailma paremiku kuuluvaid orienteerujaid. Mis on Šveitsi orienteerumise head ja halvad küljed, mis selle nii edukaks teevad?

Šveitsi orienteerumise parimaks küljeks on hästi toimiv noortesüsteem, mille eesmärk on toetada ja arendada noori nii, et nad omandaksid orienteerumise põhioskused, mille kaudu jõuaksid eliitklassis heade tulemusteni.

Noortega tegelemine algab klubitasemel peamiselt ühistreeningute ja koolivaheaja laagrite kaudu. Alates 13ndast eluaastast on võimalik pürgida piirkondlikku koondisse, kus noortel avaneb võimalus võistelda Šveitsi kantonikoondiste vahelistel võistlustel, ning alates 16 ja 18 klassist on võimalus pääseda rahvusvahelistele võistlustele: noorte EMile ja juunioride MMile.

Nii piirkondlikku kui rahvuslikku koondisse kuuluvate noortega tegeletakse palju, ning vanus 13–18 on see aeg, mil kõige rohkem õpitakse. Eesmärk ei ole noorena palju treenida ja häid tulemusi saada, vaid pigem treeningutest lõbu tunda ja endale selgeks teha, mida orienteerumine tähendab. Laagrites tehakse kvaliteetseid treeninguid, kuid suurem rõhk on sellel, mis toimub treeningute vahepeal. Noortele õpetatakse treeningute planeerimist, antakse mentaalset nõu, suur tähelepanu on põhiliste kaarditehniliste oskuste arendamisel.

Ka juuniorieas ei keskenduta tipptulemuste saavutamisele. Meil ei ole orienteerumisingimust, kus luuakse noortele ideaalsed tingimused selleks, et tiitlivõistlustel medaleid võita. Pigem on eesmärgiks luua tingimused, mis aitaks noori enda jaoks orienteerumistehnikat ja mentaalset poolt avastada.

Noorena keskendutakse vähem kehalisele treeningule, sest jooksu- ja suusakiiruse arendamine on orienteerumistreeningu lihtsam osa. Kui kehalist võimekust on paari

aastaga üsna lihtne parandada, siis orienteerumistehnika ja mentaalse poole arendamisega tuleb alustada noorest east.

Üldiselt on kõigil oma isiklik treener. Selleks on tavaliselt sõber, kellel on treeningute planeerimise kohta rohkem teadmisi ja kogemusi.

Šveitsi orienteerumise juures ei meeldi mulle see, et eliitklassis on sport väga professionaalseks muudetud. On seatud väga palju reegleid, mida peab rahvuskoondisse kuulumiseks järgima. Näiteks peab tegelema karjääriplaneerimisega, hooaja planeerimisega, arvestama kõiki kokkusaamisi, järgima erinevaid reegleid, näiteks kuidas sponsoritega suhelda ja neid reklaamida. Palju formaalsust ja bürokraatiat, näiteks katsevõistlustel osalemise jaoks peab väga varakult esitama taotluse koos karjääri- ja tulevikuplaneeringuga. Seega on tegu üsna kinnise ringiga, mis on alati jälgimise ja pinge all. Mulle ei meeldi, et koondislastel on oma tegemistes väga vähe individuaalsust.

Lõpetuseks: kas on midagi, mida sa tahaksid lugejatele soovida?

Ma soovin ja lootan, et kõik suudaks elada oma soovide ja unistuste järgi ja kõigil oleks julgust teha seda viisil, mis teeb teda õnnelikuks. Nii kaua, kui inimene oma unistustes usub, pole ühtegi lõplikku horisonti, milleni ta ei jõuaks. Võimatu on ainult see, mida ta pole kunagi proovinud. Tundub üsna klišeelik, kuid selle järgi elades saab inimene aru, kui äge ja tõene tunne see on.

Treening kodus Siatis